

POUŽITÍ VÝSADKOVÉ DIVIZE

Na cvičení byla do organizace vojsk „růžových“ začleněna i výsadková divize. Do její organizace byl začleněn i motostřelecký pluk, předurčený k vysazení buď vrtulníky (pokud by to hloubka vysazení dovozovala), nebo přistání dopravními letouny. **Na začlenění motostřeleckého pluku do sestavy výsadkové divize pohlížím jako na zvláštnost vynucenou cíli a možnostmi cvičení.** Začleňovat do organizace výsadkového (padákového) svazku motostřelecký pluk v době míru není účelné a výhodné zejména vzhledem k rozdílným potřebám výcviku. Rovněž tak trvalé začlenění motostřeleckého pluku do organizace výsadkového svazku v době války má více nevýhod než výhod.

Ne vždy bude charakter úkolu výsadkového svazku vyžadovat i vysazení motostřeleckého pluku. Bude tomu tak zejména při aktivní činnosti na velkém prostoru, při ničení menších objektů, kdy jednotlivé úkoly budou plnit samostatně výsadkové útvary a jednotky. Dále tomu tak bude zpravidla při činnosti výsadku v kopcovitém a zalesněném terénu. I při plnění úkolu, který bude vyžadovat soustředěnou činnost celého výsadkového svazku, při kterém bude msp použit jako přistávací výsadek, nelze v současné době používanými dopravními letouny (AN-12) přepravit jeho hlavní bojovou techniku — tanky a zpravidla jen v omeze-

ném rozsahu ostatní těžší bojovou techniku. V prvním případě by ve výchozím prostoru pro vysazení zůstal nevyužit celý msp, v druhém jeho hlavní bojová technika.

Za předpokladu, že by padákové útvary výsadkového svazku byly použity k plnění úkolů do větší hloubky sestavy nepříteli a msp by byl použit jako vrtulníkový výsadek k plnění samostatného úkolu do menší hloubky, pak by velitel a štáb výsadkového svazku měl značně ztíženo jeho řízení jak v přípravném období, tak i po vysazení. Bylo by tomu tak zejména proto, že výchozí prostor pro vysazení padákového sledu by byl v hloubce 300 i více km od linie fronty, zatím co výchozí prostor pro vysazení msp (jako vrtulníkového výsadku) by nemohl být ve větší hloubce než 50—100 km od linie fronty.

Naproti tomu však ze zkušeností z použitím vzdušných výsadků ve druhé světové válce i z názorů vojenských odborníků na jejich použití v příští válce můžeme usuzovat, že k plnění některých úkolů bude třeba vysadit větší výsadek kombinovaným způsobem, kdy vedle padákového sledu bude vysazena jeho těžší bojová technika, popřípadě i motostřelecké a jiné speciální jednotky a útvary přistáním. K plnění těchto jednotlivých konkrétních úkolů je výhodnější, aby ty-

to jednotky a útvary byly veliteli výsadkového svazku dočasně podřízeny. Tak se dívám i na začlenění msp do sestavy výsadkové divize na cvičení.

Velitel výsadkové divize byl postaven úkol připravit **vysazení na dvě varianty**. V první variantě měla být výsadková divize vysazena do hloubky 200 km od cvičné státní hranice s úkolem ovládnout výhodný prostor a zabezpečit čelně útočícím vojskům rychlé proniknutí do průmyslové oblasti protivníka. Předpokládáné vysazení druhý nebo třetí den války. Na přepravu byly vyděleny tři letecké dopravní divize (270 letounů AN-12), které měly divizi vysadit dvěma koloběhy.

Ve druhé variantě měla být vysazena divize do hloubky kolem 25 km od státní hranice s úkolem — aktivní činností zabránit nepřátelským druhosledovým svazkům zaujmout operační sestavu a vyjít ke státní hranici. Tím mělo být umožněno rychlé proniknutí svazků „růžových“ na území „zeleného“. S vysazením bylo plánováno za 45 minut po odpálení první salvy 1. hromadného úderu. Na přepravu bylo vyděleno 210 letounů AN-12, 54 vrtulníků Mi-4 a 6 vrtulníků Mi-6. Dopravní výsadkové letouny měly uskutečnit dva koloběhy, vrtulníky tři koloběhy.

Stanovit výsadkovému svazku v úkolu několik variant vysazení je typické. Rovněž tak je i typické jeho použití podle první varianty. Pozornost si zasluhuje druhá varianta, která byla v omezeném rozsahu na cvičení uskutečněna. K jejímu správnému pochopení je nutné si uvědomit, že **výsadková divize byla začleněna do organizace vojsk „růžových“, které byly „agresorem“**. Jedině za tohoto předpokladu bylo možné a reálné její vysazení v první hodině války mezi první a druhou salvou prvního hromadného úderu. Z časového hlediska obdobné použití našeho výsadkového svazku v příští možné válce není reálné zejména z těchto důvodů:

— jak vvolává z některého prohlášení nejvyšších stranických a vládních orgánů, nebudou země Varšavské smlouvy agresorem;

— dojde-li k válce bez předchozího období zvýšeného válečného nebezpečí je vysazení v tak krátké době zcela vyloučeno;

— i za předpokladu že by k válce došlo po kratší nebo delší době zvýšeného válečného nebezpečí a výsadkový svazek zaujal výchozí prostor pro vysazení, je možnost takového použití pouze teoretická; ve skutečnosti málo pravděpodobná.

Rovněž hloubka vysazení výsadkového svazku 25—30 km od státní hranice je ne-

typická. Na cvičení byla zdůvodněna celkovým zámyslem a terénními možnostmi. Při tom byly experimentálně ověřovány i některé teoretické otázky tohoto způsobu použití výsadkového svazku. I z historie druhé světové války je známo, že v březnu 1945 byla vysazena 17. americká a 6. britská výsadková divize na východní břeh řeky Rýn v prostoru WESEL do hloubky pouhých 10—15 km od linie fronty.

Domnívám se však, že do uvedených hloubek by v budoucnu měly být vysazovány především přistávací vrtulníkové výsadky. V závislosti na počtu a únosnosti vrtulníků i daleko silnější než dosud používané motostřelecké prapory. Velké pádakové nebo kombinované výsadky by i v budoucnu měly být používány především do velkých hloubek.

* * *

Pozornost si rovněž zasluhuje plánovaný počet vzletů k přepravě takto organizované divize. U první varianty přes 500 vzletů letounů AN-12 a u druhé varianty přes 400 vzletů letounů AN-12 a kolem 150 vzletů vrtulníků. Tímto poměrně značným počtem letounů bylo plánováno přepravit poměrně malý počet těžších bojových prostředků (ShD, děl, minometů a PLD).

Domnívám se, že tomu tak bylo především proto, že za účelem **zvýšení pohyblivosti po vysazení byl s výsadkem vysazen velký počet obrněných transportérů OT-64 (SKOT)**. Požadavek zmobilitnění výsadku po jeho vysazení v týlu nepříteli je správný. Obzvláště u větších (operačních) výsadků je to v soudobých podmínkách nezbytné. Myslím však, že obrněný transportér SKOT není efektivním prostředkem ke splnění tohoto požadavku pokud jej bude možné používat pouze jako dopravní prostředek. Ani po případném vyzbrojení nebude potřebám vzdušného výsadku plně vyhovovat vzhledem k jeho váze a rozměrům.

*

Plánování použití výsadkové divize a její zabezpečení měl na starosti štáb východního frontu. Ihned po vysazení byla výsadková divize podřízena veliteli 11 A, v jejímž útočném pásmu plnila úkol. Proto i hlavní otázky součinnosti byly sladěny na štábu 11 A pod osobním řízením náčelníka štábu VF za přítomnosti důstojníka štábu frontu, letecké armády a velitele 11 A; otázky společné bojové činnosti výsadkové divize a svazků 11 A

na součinnosti řízené velitelem 11 A. Domnívám se, že tento postup byl správný a měl by se stát typickým. Zdůrazňuji to proto, že v minulosti bylo často ukládáno plánovat použití a organizovat součinnost a zabezpečení výsadkové brigády štábu vševojskové armády.

Příprava výsadkové divize proběhla v době od 7. 9. do 14. 9. a od 17. 9. do 19. 9. takto:

7. 9. v 8.00 doručil SD VF veliteli cvičící 31. vd směrnicí velitele VF a odborná nařízení; velitel 31. vd přijal rozhodnutí, štáb zahájil plánování,
8. 9. 16.00—17.00 velitel 31. vd hlásil svoje rozhodnutí veliteli VF;
9. 9. 13.00—14.30 se velitel 31. vd s užším štábem zúčastnil organizace součinnosti, řízené NS VF, 15.00—17.00 organizace součinnosti velitele 11 A;
- 10.—11. 9. probíhalo plánování a součinnost uvnitř výsadku;
12. 9. velitel 31. vd předložil plán vysazení veliteli VF;
- 13.—14. 9. bylo dokončeno plánování u podřízených útvarů;
- 15.—16. 9. docházelo k postupnému zotřívání mezinárodní situace a narůstání válečného nebezpečí;
16. 9. na základě šifrovky ze štábu VD 31. vd zaujala výchozí prostor k vysazení a bylo započato s upřesněním vysazení podle druhé varianty;
- 17.—18. 9. proběhla součinnost se štáby dopravních leteckých divizí a útvarů a příprava bojové techniky pro vysazení; v noci z 18.—19. 9. 31. vd zaujala vyčkávací prostory u odletových letišť;
20. 9. v 7.20 31. vd dosáhla pohotovost k vysazení, v 10.35 bylo zahájeno vysazení padákového sledu.

Z tohoto přehledu vyplývá, že na přípravu 31. vd bylo celkem 8 dnů a ještě 3 dny na součinnost přípravu bojové techniky a řešení praktických otázek vysazení se štáby dopravních leteckých divizí a útvarů. I ta o otázka nevyplývá pouze z potřeb výsadkové divize, ale z celkového zámyslu cvičení. Potřebná doba na přípravu i velkého operačního výsadku bude zpravidla daleko kratší. Při VŠC v minulosti byl často praktikovaný požadavek, aby výsadková brigáda byla schopna uskutečnit vysazení za 8—10 hodin od

obdržení úkolu. Tato doba je reálná jen za předpokladu, že výsadek kromě úkolů vyplývajících mu z ustanovení předpisu Vys-1-1 čl. 2 a 35 na základě předběžného nařízení provedl ještě před obdržením konkrétního úkolu další opatření podle čl. 37. Jinou dobu na přípravu si vyžaduje výsadek přepravovaný letouny IL-14/T s omezenou bojovou technikou a jinou dobu výsadek s těžkou bojovou technikou přepravovaný letouny AN-12. Podle množství této techniky jen na její přípravu a naložení do letounů je zapotřebí 7—12 i více hodin.

Doba na splánování a součinnost zejména se štáby dopravního letectva bude záviset na velikosti výsadku, charakteru úkolu a způsobu vysazení. Kromě toho je třeba vždy brát v úvahu, kde a v jaké situaci se výsadek nachází, potřebnou dobu na zaujetí výchozího prostoru pro vysazení, na přesun k odletovým letišťům apod. Bylo by zcela nesprávné, kdyby stanovená doba na přípravu šla na úkor jejího solidního provedení. Velkým kladem cvičení bylo, že těmto otázkám byla věnována potřebná pozornost.

K přesunům využíval velitel a štáb 31. vd vrtulníky Mi-1 a Mi-4, které byly organizačně začleněny do sestavy vd a letouny AN-2 a IL-14/T. Bez těchto prostředků by i při abnormálně dlouhém období stanovené úkoly nestihl včas splnit, protože za dobu od 8. 9. do 18. 9. nalétal přes 1700 km a byl přes 40 hodin mimo svoje VS. I když se opět na tyto údaje díváme jako na netypické, je nutné počítat s tím, že místa velení výsadkové divize, štábu frontu, vševojskové armády a dopravního letectva budou od sebe desítky až stovky kilometrů vzdáleny a proto je nezbytné vybavit štáb vd rychlými přepravními prostředky.

Pro skutečné vysazení byly vyděleny dvě dopravní letecké divize: 101. dopravní letecká divize se třemi pluky dopravních letounů AN-12 a 41. smíšená dopravní letecká divize s jedním plukem dopravních letounů IL-14/T a dvěma vrtulníkovými pluky. Plány vysazení a součinnosti mezi výsadkovou divizí a štáby dopravních leteckých divizí byly upřesněny ve dnech 17. a 18. 9.

Dne 17. 9. od 9.30 do 14.00 byl dohovoren způsob vysazení mezi štábem výsadkové divize a štáby dopravních leteckých divizí, dne 18. 9. byly upřesněny plány naložení a nasednutí a provedena součinnost mezi štábem výsadkových útvarů a dopravních leteckých pluků.

Tuto činnost můžeme charakterizovat jako nanejvýš věcnou a konkrétní. Potvrdilo se, že zde nemá místo ani formál-

nost, ani ukvapenost, které v minulosti bývaly někdy znakem velitelsko-štabních cvičení bez skutečného vysazení a k nimž byly štáby donuceny stanovením neúměrně krátké doby na přípravu.

Nelze zatím vyvodit jednoznačné závěr, s jakou dobou bude v budoucnu zapotřebí kalkulovat. Na jedné straně je nutné brát v úvahu tu okolnost, že štáb výsadkové divize plánoval skutečné vysazení a upřesňoval součinnost v uvedeném rozsahu (s rozdílnými přepravními prostředky — AN-12, IL-14/T, Mi-4, Mi-6), poprvé, z čehož můžeme usuzovat, že po důkladném promyšlení metodiky práce a získání praktických zkušeností by mohl tuto dobu zkrátit, na druhé straně je však třeba přihlídnout i k tomu, že z operačně plánovaných 500—550 vzletů proběhlo upřesnění a součinnost k vysazení pouze 180 vzletů.

Hlavní tíhu při zabezpečení vysazení cvičící 31. výsadkové divize nesla 101. dld (sovětská). Příprava bojové techniky pro vysazení, její naložení a nasazení osob proběhly přesně podle plánů a uskutečněné součinnosti. Vysazení jak padákového, tak zejména přistávacího letounového sledu proběhly takřka s vteřinovou přesností bez jediné závady. Na tom mají zásluhu jak cvičící velitelé a jednotky (zčásti doplněné zálohami), které dokázaly v poměrně krátké době zvládnout novou bojovou techniku, tak zejména sovětská instruktora.

41. dld vysadila jeden výsadkový praporek letouny IL-14/T a motostřelecký pluk vrtulníků Mi-4 a Mi-6. Při řešení prak-

tických otázek vysazení letouny IL-14/T prokázaly oba štáby, že v této činnosti mají značné zkušenosti. Menší pozornost ze strany štábu výsadkové divize byla věnována přistávacímu vrtulníkovému výsadku.

Při vysazení „na objekt“ (na letiště BECHYNĚ) se ukázalo, jak je nutné znát u padákového výsadku přesnou povětrnostní situaci v prostoru vysazení a správně určit kurs a začátek vysazení. I nepatrná chyba ve směru náletu nebo zahájení vysazení má za následek nepřesné vysazení a tím i ztíženou činnost výsadku.

Při vysazení vrtulníkového výsadku byly v praxi poprvé v tomto rozsahu ověřeny některé teoretické zásady, zejména: skutečné možnosti vrtulníku Mi-4 a Mi-6, požadavky na odletové a přistávací plochy, sestava za přeletu vzhledem k terénu a rozdílným letovým vlastnostem jednotlivých vrtulníků apod. Pro mnohé účastníky a pozorovatele snad bylo novým poznatkem, že vrtulníky Mi-6 jsou sice schopny přepravit i nejtěžší bojovou techniku (OT-64, PLdvK 30 mm, H 122 s tahačem apod.), avšak vyžadují náročnější přistávací plochy (rovně bez překážek s tvrdým podkladem). K tomu bude nutné přihlížet při určování jak výchozího prostoru pro vysazení, tak i přistávacích ploch v prostoru vysazení zejména při deštivém počasí.

Malou pozornost stále věnujeme řešení konkrétních otázek všestranného zabezpečení přeletu výsadku a návratu letounů a vrtulníků.

V článku jsem uvedl některé poznatky a názory na použití výsadkové divize stranou „růžových“. Rovněž na straně „zelených“ byly vzdušné výsadky plánovány a zčásti i použity v dosud nezvyklém rozsahu. Mohu říci, že na cvičení došlo plně k aplikaci ustanovení Vševojsk-1-1 článku 10, v němž význam pozemního vojska, jehož součástí je i výsadkové vojsko, je charakterizován takto: „Pozemní vojsko plní rozhodující úlohu při konečném ničení pozemního nepřítele. Při využití výsledků strategických pro-

středků hromadného ničení i vlastních jaderných, chemických a jiných ničivých prostředků a při rozsáhlém využití vzdušných výsadků je pozemní vojsko schopno prudce útočit, rozhodným způsobem ničit vojska nepřítele, zmocňovat se jeho území a pevně držet obsazené čáry a prostory.“

Způsob použití vzdušných výsadků na cvičení byl však v některých případech netypický, protože byl ovlivněn prostorem, časem a celkovými cíli cvičení.